

Р.В. КАПІНОС, канд. екон. наук, доцент, ХНПУ ім. Г.С. Сковороди,
Харків

ХАРАКТЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ В КОНФЕСІЙНІЙ ЕКОНОМІЦІ

У роботі проаналізовані характерні риси сучасного конфесійного господарства. Дано визначення поняття менеджменту в конфесійних підприємствах і організаціях, проведений порівняльний аналіз принципів керівництва неприбутковою, релігійною, ринковою і плановою економікою, розглянуті питання оподаткування конфесійних організацій.

В работе проанализированы характерные черты современного конфессионального хозяйства. Дано определение понятия менеджмента в конфессиональных предприятиях и организациях, проведен сравнительный анализ принципов руководства неприбыльной, религиозной, рыночной и плановой экономикой, рассмотрены вопросы налогообложения конфессиональных организаций.

The personal touches of modern confessional economy are in-process analysed. Determination of management concept is Given in confessional enterprises and organizations, the comparative analysis of principles of managing an unprofitable, religious, market and planned economy is conducted, the questions of taxation of confessional organizations are considered.

Постановка проблеми. Як показує історія економічного життя, конфесіональні організації і підприємства незмінно існували в будь-якій економічній системі, залишаючись життєздатними навіть в умовах економічних криз. Досвід конфесіональної економіки та менеджменту може бути цілком корисним і для інших форм господарств.

Аналіз актуальних досліджень. Незважаючи на високий рівень розвитку конфесійних господарств, перш за все в Європі, і особливо в Україні і Росії, господарське життя конфесійних общин і виробництв досі лишається областю економіки, найменш вивченою наукою.

Мета статті. Метою статті є вивчення досвіду господарства та менеджменту конфесійних общин, що мають унікальну здібність виживати за несприятливих фінансових і політичних умов.

Виклад основного матеріалу. Організація конфесійних господарств заснована на досить простих, але, проте, цілком ефективних принципах. Важливо, що всі ці принципи строго реалізуються на практиці [4, с. 35]. Порівняння принципів менеджменту конфесійних організацій та підприємств з принципами керівництва, висунутими в 20 ст. як теоретиками ринку Файодем, Емерсоном, так і ідеологами соціалістичного господарства Богдановим, Вітке, показує, наскільки ці три класифікації принципів близькі один одному. І це звичайно не випадково, оскільки конфесійне господарство – одна з самих стародавніх організацій людства, що успішно працювала на протязі без перебільшення тисячоліть, і що зробила сильний вплив і на вільний ринок, і на планову економіку(див. табл.).

Таблиця - Порівняльний аналіз принципів менеджменту конфесійного, ринкового і планового господарств [4]

<i>Принципи конфесійного господарства</i>	<i>Принципи ринкового господарства</i>	<i>Принципи планового господарства</i>
Поєднання фізичної праці з інтелектуальною і духовною	Ініціатива і творча атмосфера	Гармонійне об'єднання фізичної і розумової праці
Коллективні цілі вище особистих	Підпорядкованість особистих інтересів	Відмова від приватної власності
Економіка заснована на ідеології і етичних ідеалах	Точно поставлені цілі і ідеали	Єдність політичного і господарського керівництва
Обов'язок чесної праці	Обов'язок чесної праці	Обов'язок чесної праці
Вища влада – в руках однієї особи (ігумена, старця, патріарха)	Централізація	Демократичний централізм
Суворе підпорядкування внутрішньому статуту	Дисципліна і порядок	Військова дисципліна
Община – одна сім'я	Корпоративний дух	Соціалістичний народ
Детальний монастирський статут	Писані стандартні інструкції, норми і розклади	Планове господарювання
Релігійні мотиви до праці	Винагорода за продуктивність	Моральне і матеріальне стимулювання до праці

Сучасна вільна економіка ринкового типу походить від релігійної етики протестантизму. Економіка українських земель, яка на кінець 19 в. досягла по темпам росту другого місця у світі (на першому були США), залишалась, незважаючи на стрімкі ринкові перетворення, глибоко православною. Соціалістична економіка виросла на ґрунті всіх трьох християнських господарств: православного, протестантського та католицького.

Розглянемо перший принцип таблиці. Ідеологія як базис економічної системи – це дуже важливий принцип керівництва, характерний не тільки для соціалістичного та релігійного господарств, що цілком природно, але, як це не дивно, і для ринкового господарства. Гаррінгтон Емерсон стверджує, що нормальне функціонування будь-якої організації взагалі неможливо без чітких ідеалів, а Анрі Файоль вважає, що в капіталістичній організації необхідно суворо дотримуватись підпорядкованості особистих інтересів ідеалам всього колективу. Сьомий принцип таблиці продовжує перший – бо цілком зрозуміло, що головною ідеєю організації є формування єдиного колективу, утвердження корпоративного духу, відчуття кожним членом колективу організації як сімейної общини. Четвертий принцип є *ідентичним* в усіх трьох господарствах. Всі принципи конфесійного менеджменту дуже тісно пов'язані один з другим, і всі дев'ять принципів можуть бути зведені до одного – перш за все до першого чи дев'ятого: бо основою конфесійного господарювання завжди були, та залишаються і в наш час, етика та релігійна віра. В цьому вічне значення цього господарства для суспільної економіки будь-якого типу і історичного відрізка.

Значення для суспільства конфесійної, зокрема, релігійної, благодійної економіки як унікального типу господарства, єдиною метою якого є всі форми допомоги людям (працею, продуктом, організацією) – особливо підкреслюється тим виключно пільговим оподаткуванням, яким користуються благодійні фонди, церкви, монастирі, практично в будь-якій країні світу. Як правило, самі вони звільняються від більшості податків – і при цьому на їх користь йде спеціальний податковий платіж. Так, у ФРН існує церковний податок – 8-9 % від річного прибуткового податку, який платять громадяни, що належать до католицької, іудейської або баптистської конфесій. Свого часу «десятина» була першим податком в історії людства.

В РФ прибуток від усіх видів підприємницької діяльності комерційної організації, єдиним засновником якої є неприбуткова чи релігійна організація (прихід), не оподатковується на прибуток, за умови, що цей прибуток буде направлений на вирішення статутних завдань релігійної організації. Статтею 246 Податкового Кодексу Російської Федерації (ПК РФ) встановлено, що всі російські організації є платниками податку на прибуток. Під цю статтю підпадають і неприбуткові і релігійні організації [5, с. 223]. В той же час, в п. 2, ст. 251 ПК РФ говориться, що при визначенні податкової бази не враховуються цільові надходження (за винятком підакцизних товарів) на утримання некомерційних організацій і ведення ними статутній діяльності, отримані від інших організацій або фізичних осіб і використані за призначенням. До вказаних надходжень віднесені пожертвування і добродійна допомога.

В главі 21 "Податок на додану вартість" ПК РФ для неприбуткових та релігійних організацій передбачені спеціальні пільги. Відповідно до пп. 1, п. 3, ст. 149 ПК РФ від обкладення ПДВ на території Росії звільняються:

- реалізація (передача для власних потреб) предметів релігійного призначення і релігійної літератури, що вироблена і реалізується релігійними організаціями чи організаціями, що знаходяться у власності релігійних організацій;
- організація і проведення релігійними організаціями релігійних обрядів, церемоній, молитовних зборів або інших культових дій.

Відповідно до пп. 15, п. 2, ст. 149 ПК РФ не підлягають оподаткуванню роботи по реставрації, відновленню, консервації пам'ятників історії і культури, культових будівель і споруд, що знаходяться в користуванні релігійних організацій.

У відповідності с п. 1, ст. 350 ПК РФ від стягнення податку з продажів звільняються послуги з проведення релігійних обрядів і церемоній. Реалізація предметів релігійного призначення не підлягає звільненню від податку. Проте

цей податок є регіональним, і суб'єкти Російської Федерації можуть встановлювати пільги своїми законами.

На неприбуткові та релігійні організації поширюється положення ПК РФ, згідно якому звільняються від податку на майно організації відносно об'єктів соціально-культурної сфери, використовуваних ними для потреб освіти, охорони здоров'я, надання соціальних послуг.

В Україні зареєстровані неприбуткові та релігійні організації, що не займаються підприємницькою діяльністю, звільняються від податку на прибуток (Закон про оподаткування прибутку підприємств України, стаття 7, п. 11.1.е), земельного податку (Закон про плату за землю, розділ 5, стаття 12, п. 5) [1] і ПДВ [2]. Такі широкі податкові пільги скоріш за все будуть збережені і в Податковому кодексі України.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Яким бачиться майбутнє менеджменту конфесійних організацій України, Росії, інших країн СНД, і світу взагалі? У такого специфічного господарства, заснованого на ідеологічних міркуваннях, може бути лише один шлях розвитку – суворе дотримання своєї ідеології. Усякий відступ, полегшення, забуття благодійних принципів організації – це крок на шляху знищення конфесійного господарства.

Список літератури: 1. Закон Украины «О налоге на добавленную стоимость» // *Налоги и бухгалтер.* – 2003. – № 5. – С. 3.2. Земельные отношения в Украине // *Бухгалтерия.* – 2003. – Вып. 3. – № 29. – С. 27-35.3. Земельные отношения в Украине // *Бухгалтерия.* – 2003. – Вып. 3. – № 29. – С. 27-35.4. Закон Украины «О налоге на добавленную стоимость» // *Налоги и бухгалтер.* – 2003. – № 5. – С. 3.5. *Катинос Р.В.* Религиозное хозяйство как альтернатива коммерциализации общества // *Аграрная Россия.* – 2007. – №2. – С. 20-22.6. *Катинос Р.В.* Монастырские хозяйства: экономические отношения и место в современной национальной экономике. – М.: Институт экономики РАН, 2006. – 140с.7. *Налоговый кодекс РФ.* – М.: Омега-л, 2006. – 814 с.

Надійшла до редколегії 27.03.12